

niet aan mij, remmende Heer over wat hij dient zich van leeuw van het loodzwaag. We

lating niet van atiert — doch skenden Dr K. a een officieel ntaar uit de had geplaatst Dr De Vrijer, aut" nr 2784 geplaatst in pmerking over 35 van den an wat Dr K. zijds geen Heraut" bene- aouden? Daar- umelstein, die DIJK, en mij eeren in „De r Marmelstein de onwaarheid d, dat hij m.i. st. Waar moet in Persschouw

Men kan mij r. Maar als ik een recht, in mijn blad. i, of ik s.v.p. teerd worden of een door or mij hem op ? Vindt Prof. dig hielp ver- in den Heraut- handeld tegen Prof. Kuyper zegt deze: ja, men heer, ge- (3 Mei 1925) brochure over 1925 gedateerd, van 24 Mei Moor, de toen- zijn beoordee- Kuyper heeft gezonden stuk id U tot den ormatie". „De ood". Mogelijk n ik over de ctuur den an- n moet. Maar at ik Dr Mar- eb geweigerd egen mij inder- melstein dood, had zich tot k van Dr Dijk ling wetligen, Heraut" (Dr f. Kuyper han- ichtelijk en on- ordeelen". Het cursiveerd.

Dr Marmelstein — hij zegt het particulie- dzwijgen, door s, dat ik hem particulier en

ording gezegd, Dr Marmelstein t best gedaan, om man was, reeft geconsta- lling had voor allen, die op daar hij heeft iet was. Dat f. Kuyper, die, om.... het

tificatie „niets- is apodictisch t heb immers en — voorts n vindt mijn Maart (bl. 198, le kolom). Ik eins brief da- khuyzen, dien le gaf mij aan- rectificatie op rom ik niet neen nog, dat oordeelen naar n neutrale eerden zijn, en bepaalde kleur a opgericht is van dezelfde

groep (Quakers) begint men — tot men beter weet — aan te nemen, dat wie er doceeren het standpunt der inrichting deelen. Men is onrecht- vaardig, als men van een professor te Leiden bij voorbaat zegt: die is vrijzinnig, want Leiden is neutraal, officieel. Men is evenzeer onrechtvaar- dig, als men van een confessioneel zich afgrenzende onderwijsinrichting bij voorbaat één der docenten anders indeelt, dan de inrichting zelf.

6. Van Dr Marmelstein afscheid nemende, merk ik op, niet „noog opgegeven te hebben" van mijn persmanieren, doch te hebben geconstateerd, dat ik andersdenkenden, als ik tegen hen polemiseer, letterlijk citeer. Dat kan ieder nagaan, meen ik. Wie eens vergelijkt, wat ik citeerde van anders- denkenden inzake dat congres, en wat anderen van mij aanhaalden, ziet het verschil.

7. Ik heb Prof. Kuyper in mijn „Open Brief" verzocht, deze zaak uit den engpas van het ééne geval-Wencelius te halen. Nu hij dat niet gedaan heeft, voel ik er weinig voor, weer mijn heele ruimte te verbruiken voor de beantwoording van zijn opmerkingen. Evenmin echter voel ik ervoor, het „doorpraten" (christenen moeten het doen) te laten. Er zit dus niets anders op, dan de rest te bewaren tot de volgende week. We zullen dan meteen Prof. Kuyper de gelegenheid laten, om, ongeacht wat er nu nog komt, mijn tegen Dr Mar- melsteins klacht gestelde beweringen ter kennis van zijn lezers te brengen.

K. S.

Vrije Protestantische Theologische Faculteit. (Slot.)

We zouden nog iets melden over verzorging en karakter der faculteit.

Wat het eerste betreft, volgens „Die Rel. in G. u. G." kon het na de scheiding tusschen kerk en staat niet komen tot een organisatie, waarin orthodoxe en vrijzinnige protestanten zich samen konden voegen. De orthodoxen (Lachenmann, Frankreich) waren daarvoor — gelukkig — niet te vinden. Zoo kwam er splitsing. Eenerzijds stond de Union des Eglises réformées évangéliques, anderzijds de Union des Eglises réformées. Eerstge- noemde had haar theologisch centrum in de theol. faculteit van Montauban, later verlegd naar Mont- pellier. Deze Union is orthodox. Niet-orthodox is de in de tweede plaats genoemde Union. Daartoe behooren de liberalen, benevens een middel-partij (Fallot, Gounelle, Monod); deze laatste groep heeft vooral sociale belangstelling, en is afgebrok- keld van rechts. Aan deze links en tusschen rechts en links in staande groep behoort de hier besprokene Parijsche faculteit. Deze „Union des Eglises réformées" „onderhoudt" (zegt Lachen- mann, Fr.) de Parijsche faculteit. Aan haar werken zoowel „lutherschen" als „gereformeerden"; men begrijpt, dat „gereformeed" hier beteekent: links- protestantsch. Althans in den tijd toen Lachen- mann schreef. Later kwam Prof. Lecerf, die voor het Calvinisme belangstelling won, een dissertatie schreef (1894) over „determinisme" en verantwoor- delijkheid in het „systeem" van Calvin (voor 1896), een openbare les gaf over „Inspiration et Grammaire" volgens de 17e-eeuwsche theologen (1932), na een Inleiding op de gereformeerde dog- matiek, 1e deel, te hebben geschreven (licentiaats- geschrift, 17 Dec. 1931). Vandaar dan ook, dat be- halve de private offervaardigheid ook bijdragen van de luthersche en „gereformeerde" „Kultver- eine" het voortbestaan der faculteit hebben moe- ten verzekeren.

Deze bijdragen worden sedert 1906 verzameld en beheerd door de Association pour le maintien et l'entretien de la Faculté libre de théologie protes- tante de Paris. Deze heeft de faculteit gered. In zijn overzicht van deolgevallen der faculteit over 1931—1932 is dit door M. le doyen Raoul Allier erkend. Er was een oogenblik, zegt hij, dat de facul- teit gevaar liep, te verdwijnen. De faculteit is dus op kerkelijke voorziening aangewezen.¹⁾ Ze heeft dan ook met buitenlandsche kerken relaties aan- geknoopt. Ook de benoeming der professoren hangt aan kerkelijke bemoeienis. De luthersche pro- fessoren worden benoemd door de Commission exécutive der gen. synode in gemeenschappelijk overleg met de luthersche professoren der facul- teit. En de gereformeerde professoren worden aan- gewezen door den Conseil académique réformé; daarin hebben zitting de „gereformeerde" (zie boven) professoren, de president der reeds ge- noemde Association, 11 leden, die gekozen zijn door kerkeraden, en 4 door deze laatste en de „gereformeerde" professoren gezamenlijk gekozen vertegenwoordigers. Kerkelijk is hier alles, wat de klok slaat, zoover ze beslissend slaat.

Hiermee is het karakter der faculteit reeds tevens aangeduid. Het is door den loop der ge- schiedenis bepaald als niet-orthodox. De vakken worden verdeeld over lutherschen en gereformeer- den; de studenten, en ook de gepromoveerden moeten het van beide groepen hebben. De facul- teit deed van zich spreken door het symbolo- fideïsme: de behoudende kracht van het geloof

1) Les Eglises se sont émues en apprenant le péril auquel se trouvait exposé notre maison.... Nos coreligionnaires nous sont venus en aide de toutes parts.... Il n'y a encore que 122 Eglises qui souscrivent pour notre Faculté. Ce n'est pas assez (prof. Henri Monnier, 4 Nov. 1932).

hangt volgens deze theorie niet af van de juistheid onzer theologische inzichten, doch van de echt- heid en de kracht der overgave van het hart aan God; door onjuiste theologische meeningen wordt deze niet gehinderd. Roomschen en tusschen orthodox en liberaal een brug slaande protestanten hebben naar die leer geluisterd. De nagedachtenis van Nathan Söderblom is expres in een officiële zitting geëerd. Adolf Keller sprak over „het neo- calvinisme van Karl Barth".

Conclusie: mij is niet duidelijk, waarom 't inder- tijd door de Kamper professoren²⁾ in hun strijd voor het promotierecht geschiedt beroep op Mon- tauban als „ongelukkig" is afgedaan door „De Heraut". Haar redacteur is thans zelf gepromo- veerd door een faculteit, die met die van Mon- tauban onder zijn vonnis viel; daartoe stond zij confessioneel verder van ons af dan Montauban (Montpellier). De Heraut-redacteur noemde (gelijk wij citeerden) Montauban het „ééne voorbeeld van een Theol. faculteit, die buiten het Universitair verband het promotierecht uitoefent". De Pa- rijsche was er toen ook reeds om „op eigen naam" te promoveeren. Zie b.v. het titelblad van Prof. Lecerfs „Thèse" van 1931, en let op het verschil met die van 1894.

(Dit artikel bleef verleden week overstaan.)

K. S.

Pluriformiteit der kerk en epigonisme (nieuwe reeks). XX.

C. Thans zijn we gekomen aan onze laatste op- merking: we „gebruiken", na alles wat hierboven gezegd is, „vrijmoedigheid" om, niet bij wijze van „Retourkutsch"-zending, doch uit behoefte tot scherpe positie-verkenning, nu onzerzijds te ver- klaren, dat het spreken van pluriformiteit der kerk, op de wijze, waarop het in dat almanak- artikel geschied is, zelf een epigonistisch werk gebleken is. Het nam over, wat onmiddellijke voorgangers gezegd hadden, toelste hun argumen- ten niet, gaf zelf onjuiste argumentatie, en ging voorbij aan het toch wel tot voorzichtigheid manende feit, dat die onmiddellijke voorgangers zelf in hun bespreking van dit ééne punt al hun wetenschappelijke en polemisch-apologetische vaardigheid hadden onzichtbaar gemaakt.

In het bedoelde artikel heeft de schrijver dan ook niet ons kunnen overtuigen, dat ernstige studie ditmaal er achter lag. We hebben in onze eerste reeks gesproken over de vertaling van Calvijn's latijn; had de schrijver kennis genomen van de rapporten, die bij de reeds genoemde synode ingediend zijn over de kwestie-dr Buizer, dan zou daar door hem een betere vertaling zijn aangetroffen, dan die, welke wij, onder andere, op het punt van haar juistheid, hebben moeten bestrijden.

Daarom vergunne men ons een bescheiden ver- zoek: voordat men weer zijn broeders verwijt, dat zij als echte epigonen het „en-en" der groote voorgangers niet aan kunnen, onderzoekte men eerst wat nauwkeuriger. Het „en-en" is in deze bewogen tijden wel zóó gevaarlijk gebleken, dat men in zijn doxologieën ermee voorzichtig moet zijn. Van de pluriformiteit der kerk tot de pluri- formeiteit der waarheid is een kleine stap. Maar een noodlottige.

Hiermee beëindigen wij deze reeks.

K. S.

Een brochure van Ds J. J. Buskes tegen de N. S. B.

Door de firma D. van Sijn & Zonen te Rotter- dam is uitgegeven voor rekening van de Chr. Dem. Unie een brochure van Ds J. J. Buskes: „Nationaal Socialisme en Christendom, een an- woord op de vraag: Is de N. S. B. christelijk?" Al geeft Ds Buskes zijn ontkennend antwoord op ten deele andere wijze, dan ik zelf het deed, en al moet ik eerlijk bekennen, dat in de C. D. U. veel is, dat mij om dezelfde redenen bezwaart als de N. S. B., dit verhindert mij toch in geenen deele, hier te verklaren, dat ik Ds Buskes' brochure zeer goed geschreven acht, in veel opzichten over- tuigend noemen kan, en dat ze zakelijk en eerlijk is in het citeren. De prijs der brochure is 10 ct. Van verschillende personen, die door de N. S. B. naar voren gebracht worden als profeet of voorbeeld, worden hier sprekende citaten ge- geven, die duidelijk maken, dat de christelijkheid der N. S. B. slechts in de fantasie bestaat, en het groote gevaar van het nationaal-socialisme en zijn dwang demonstreeren. Wie weet, hoe- zeer de kerk haar vrijheid inboet, zodra het nationaal-socialisme de macht krijgt, zal het door Ds Buskes bijgedragen materiaal met belangstel- ling ook in een kerkelijke rubriek in de publieke belangstelling aanbevelen, al zal hij ook overigens meenen, dat de theologische denkbeelden, die ook door Ds Buskes in ander verband verbreed zijn, zelf voor een deel den toestand van verwarring, die er thans op en om ons erf heerscht, ook in politiek, en met name inzake den samengang van officiële belijdenis-onderteekening en offici- euse belijdenis-verloochening, in het leven hebben helpen roepen. Wij komen er niet uit; we zinken. Want we bekeeren ons niet tot een eerlijk woord- gebruik.

K. S.

2) Behalve Prof. Ridderbos.

Een derde Réveil? 1)

„Het Derde Réveil" is iets anders dan een meer of minder gelukkig gevonden titel. De geest- drift voor een nieuwe beweging schept vaak een naam of een leus, die de kern van het programma geeft en die tegelijk poogt den ban der eenzaamheid — die elke nieuwe beweging een tijdlang drukt — te breken.

De renaissance, hoewel de naam jonger is dan het verschijnsel, belijdt in dien naam de ver- wantschap met klassieke kunst en wetenschap; de romantiek wijst door haar naam naar het cultuurleven der Romaansche volkeren; „Het derde Rijk" is de naam, die moet aantonen de conti- nuiteit, en de bekroning van enkele eeuwen Duit- sche geschiedenis.

Maar de renaissance was werkelijk iets anders dan de „hergeboorte" van klassieke kunst en we- tenschap; de romantiek was iets anders dan „overgebrachte" Romaansche cultuur; het Derde Rijk zal in zijn ontwikkeling aspecten toonen, waar- van de aanvang noch in het eerste, noch in het tweede te vinden is.

't Is de tragiek van veel leuzen: ze werken even fascineerend als verwarrend.

„Het Derde Réveil" is de wijd-waaiende vlag voor de Jong-Protestantsche dichtergroep; welke banen in het dundook aan het eerste en aan het tweede réveil zijn ontleend, is vooralsnog moeilijk uit te maken. Het eerste réveil is dat van Da Costa en Groen van Prinsterer; het tweede dat van Kuyper en De Savornin Lohman.

Heeroma heeft zijn boek verdeeld in een in- leiding en een bloemlezing: honderd verzen van Jong-Protestantsche dichters. De inleiding bevat een historisch gedeelte, waarin verantwoording wordt afgelegd aangaande den titel, en een grooter deel, waarin de dichters-van-de-bloemlezing worden ge- typeerd.

Heeroma schrijft een helder, intelligent proza; rake opmerkingen spannen voortdurend de aan- dacht, zelfs al worden ze aan verkeerde adressen bezorgd. De geestdrift voor de opgevatte taak geeft kleur aan het betoog.

Ik vermoed, dat er mensen zullen zijn, die heel moeilijk „verhandelingen" over dichters kun- nen lezen, maar die Heeroma's typeeringen vlug zullen doornemen.

De historische oriëntering is o.i. het zwakste deel van het boek. Maar toch niet onbelangrijk. Ze zegt niet veel over het eerste en tweede réveil; zooveel te meer echter over Heeroma en zijn gedachten over Christelijke kunst. Zooals bij confrontatie met de historie elk mensch zich trou- wens gaat uitspreken.

Uit het historische deel der inleiding zal men moeten besluiten, dat het derde réveil meer een afrekening met het eerste en tweede is, dan een principiële voortzetting er van.

Want volgens Heeroma heeft het eerste réveil geen eigen literaire beweging gehad. En Da Costa treedt wel op alle fronten tegen „den geest der eeuw", maar stond niet wezenlijk kritisch tegen- over de cultuur van zijn tijd. „Daar was hij te beziel en te beschaafd voor." Daarbij kwam, „dat de houding van de religieus gemobiliseerde kleine luiden tegenover de wereldsche cultuur vol- strekt afwijzend was. Vanzelfsprekend, want zij wisten niet wat cultuur was".

Dit gedeelte is zeker niet het duidelijkste uit de inleiding. Elders — in het tijdschrift „Horizon" — heb ik gepoogd aan te toonen, hoe deze medede- lingen in strijd zijn met de historische gegevens. Maar ook de wijze, waarop Heeroma de kleine luiden en de cultuur scheidt, vraagt een corri- gendum.

Als zij volstrekt afwijzend stonden tegenover de wereldsche cultuur, dan is dat een bewijs, dat zij een inzicht in cultuurstromingen hebben gehad, dat menig schrijver in de 20ste eeuw hun mag benijden. De kleine luiden konden geen „hand- boek der cultuur" geven, maar als zij de wereldsche cultuur afgewezen hebben, en zij alleen, dan is dat een bewijs, dat zij de eenigen zijn geweest, die waarlijk geweten hebben, wat cultuur was. Als het derde réveil dit erfdeel der vaderen overneemt, dan zijn de kansen voor bloei belangrijk grooter dan ze op het oogenblik schijnen.

Nu helpt het al heel weinig, of Heeroma — bij wijze van excuus? — opmerkt, dat Da Costa en de zijnen geen antwoord noodig hadden voor de problemen, die het bewustzijn van onzen tijd zou opwerpen. Natuurlijk had Da Costa voor de pro- blemen van 1935 geen antwoord noodig; maar om licht te zien voor de problemen van zijn tijd heeft hij gebeden en geworsteld als weinigen van zijn dagen. In dit opzicht is de historie recht- vaardiger geweest dan haar tolk Heeroma; want

1) N. a. v. „Het derde Réveil", honderd verzen van Jong- Protestantsche dichters met een inleiding van K. Heeroma. Amsterdam. Uitgevers-Mij „Holland".

zij heeft getoond, dat Da Costa en door de probleemstelling en door de richting-van-oplossing gebouwd heeft aan de cultuur. Da Costa's gedichten lichten op dit gebied reeds in, maar meer nog „De Nederlandsche Stemmen over Godsdienst, Staat, Geschied. en Letterkunde” en „Stemmen en Beschouwingen”, de twee Réveil-tijdschriften.

Het z.g. tweede réveil komt er in de inleiding niet veel gelukkiger af. Dr. Kuyper organiseerde een kerk, een politieke partij en een universiteit. De kerk werd een scheurkerk, de partij viel uiteen, van de universiteit was alleen de gedachte groot. Alles volgens Heeroma. Dr. Kuyper schijnt alzoo een scherven-inventaris nagelaten te hebben. De schrijver heeft vermoedelijk weinig meegeleefd met het 50-jarig jubileum der V.U., waarbij tal van universiteiten ongevraagd testimonia hebben gezonden, waarin zij de gedachte en den arbeid en de resultaten van de V. U. prezen.

Men zou deze mededeelingen over het eerste en het tweede réveil nog kunnen opvatten als een te kort aan historische scholing. Maar ze beginnen kleur te krijgen, wanneer na dit alles Barth, Bruner en Gogarten worden aangewezen als menschen, die bij velen een principieele omzetting hebben bewerkt. En nu zwijgt ineens alle kritiek.

Als Da Costa, Kuyper en Barth naast elkaar gezet worden, behoeft men niet in 'onzekere te verkeerden, waarheen Heeroma's sympathieën trekken. Maar dan hebben de kinderen van het derde réveil de vaders van het eerste en het tweede verloochend. Dan leeft dit derde uit een anderen geest dan de vorige twee. Maar dan zal 'ook beter zijn, wanneer de naam „het derde réveil” wordt prijsgegeven: 'kan niet anders dan hoogst verwarrend werken, wanneer een Calvinistisch getinte vlag een Barthiaansche lading dekt. Ik vermoed, dat Barth in dit geval overduidelijk „Nein” zou zeggen.

De bloemlezing zelf is een staal van heldere, scherpzinnige keus. Dat Willem de Mérode met derig van de honderd gedichten de verzameling inleidt en beheerscht, zal niemand, die meeleeft met onze jongere dichters, verwonderen.

Misschien is het goed, dat men eerst de gedichten leest, daarna de dichtersbeschrijving door Heeroma. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat men bij een omgekeerde volgorde poëzie gaat lezen van de dichters Heeroma—de Mérode, Heeroma—Houwink enz. Een bezwaar, dat ook voor Costers bloemlezingen geldt.

Eenige jongeren, die men hier zou verwachten, mist men: Achterberg, Kamphuis, Leopold. Heeroma nam hun werk niet op, omdat zij niet pasten in de lijst van zijn beschouwingen.

Enkele maanden na de uitgave van „Het Derde Réveil” oordeelde een deel der redactie van het Christelijk Letterkundig tijdschrift „Opwaartsche Wegen”, dat zij de consequenties van Heeroma's studie niet kon aanvaarden. Het gevolg was, dat de schrijver met enkele anderen uit de redactie trok. In hoeverre dit een bewust afwijzen is van Barthiaansche sympathieën, zal in de komende maanden moeten blijken.

A. KUIPER.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Over het huwelijk.

Een broeder uit Rotterdam zond mij enkele vragen, die betrekking hebben op onze houding tegenover het sluiten van — en het leven in het huwelijk.

Ik ben zoo vrij het zestal vragen te reduceeren tot een tweetal, bij de beantwoording waarvan, naar ik hoop, toch alles, wat de vrager bedoelt, wel een plaatsje zal krijgen.

De eerste vraag is deze: „Is het, in het algemeen, de roeping van een mensch om te trouwen?”

Op die vraag antwoord ik, uit volle overtuiging: „ja, inderdaad”.

Ik grond dat antwoord op wat in Genesis 2:18—25 gezegd wordt omtrent de schepping van de vrouw.

Wat hierin bijzonder treft is dit: God had eerst Adam geschapen en schept daarna Eva.

Maar hoe schept God Eva? Schept Hij Eva als vrouw, zonder meer, naast Adam, het aan hemzelf overlatende of zij voortaan als man en vrouw saam zullen leven, dan of zij ieder op eigen gelegenheid, op zijn hoogst, als kameraden hun pad zullen gaan?

Neen, zoo staat het niet. God Schept Eva niet maar als „vrouw”, maar als „vrouw van Adam”. Dat blijkt hieruit, dat Hij haar, onmiddellijk nadat Hij haar geschapen heeft, neemt en tot Adam brengt en haar aan hem geeft.

En als God Eva zóó schept, dan ligt daarin voor mijn besef, dat God dat doet met iedere vrouw.

Ook nu nog zet Hij niet maar „mannen” en „vrouwen” op de wereld, maar hij doet een vrouw geboren worden opdat zij „echtgenoot” zal zijn van een man en hij geeft aan een man het leven, opdat hij „echtgenoot” zij van een vrouw. Daarom is het in het algemeen eens menschen roeping om te trouwen.

Geen mensch heeft het recht om te zeggen: „Het getrouwde leven lijkt mij niet prettig; zorgvol en zwaar; en daarom blijf ik maar vrijgezel.”

Dat is zonde.

Of er dan geen reden kan zijn, op grond waarvan iemand zich van het huwelijk zou mogen onthouden?

Ongetwijfeld.

Als God bijvoorbeeld iemand in zijn jeugd ziek en zwak maakt, zóó, dat hij, naar menselijke berekening, nooit een gezin zal kunnen onderhouden, dat zij nooit een huishouding zal kunnen besturen, dan is het God Zelf, Die daardoor zegt: „Ik ontsla u van de huwelijksroeping”.

Als God ons nooit iemand doet ontmoeten die wij zóó lief kunnen hebben, als het tusschen man en vrouw behoort te zijn, dan zegt God Zelf daarmee: „Ik ontsla u van de huwelijksroeping”.

En dan is er nog één categorie van menschen, die, naar het Woord Gods niet behoeven te trouwen.

Dat zijn de menschen over wie Paulus spreekt in 1 Corinthen 7. In vers 1 zegt de apostel: „het is een mensch goed geene vrouw aan te raken”.

„Goed” drukt hier niet uit de tegenstelling met „zondig”.

„Goed” beteekent hier ook niet: „prettiger, gemakkelijker, voordeeliger”.

„Goed” zou men hier kunnen weergeven door: „niet minderwaardig”.

Paulus wil hierna zeggen, dat een mensch, die ongetrouwd blijft, wat zijn plaats in de wereld en in de kerk Gods betreft, niet per sé beneden den getrouwde behoort te worden gesteld.

Hij behoort niet per sé als een onvolwaardig mensch te worden beschouwd.

Integendeel, voor sommige menschen kan het zelfs beter zijn, niet te trouwen, dan zich wél in het huwelijk te begeven. (Verzen 32—35.)

Maar dat geldt dan ook maar van een bepaald soort menschen. En welke zijn dat?

Alléén zij (vers 9), die de gave der onthouding hebben.

De vraag, die hier onmiddellijk rijst is deze: „wat wordt met die gave der onthouding bedoeld?”

Er zijn er die zeggen, dat Paulus hier doelt op menschen, die geen gevoelens voor seksuele liefde hebben; mannen en vrouwen, die heelemaal geen toeneiging hebben tot het andere geslacht.

Deze verklaring, die voorgedragen wordt door Prof. Geesink in zijn „Gereformeerde Ethiek” II, blz. 279, lijkt mij verwerpelijk om twee redenen: in de eerste plaats komt het mij voor dat het woord, dat in het oorspronkelijk voor onthouden gebezigd wordt, wel duidelijk er op wijst, dat men iets te overwinnen heeft om tot onthouding te kunnen komen, terwijl bij deze soort menschen van „overwinning” geen sprake is, omdat er niets is te bevechten.

In de tweede plaats zijn menschen die geheel vreemd zijn aan seksuele neigingen in geestelijk opzicht zeker niet de meerderen van anderen, die deze neiging wel kennen. Eigenlijk hebben wij bij hen te doen met zulken, aan wie toch iets mankeert.

En wie er zich nu rekenschap van geeft, dat Paulus zelf tot deze menschen behoort heeft, die gevoelt, dat er hier aan zulke onvolledig uitgegroeiden toch wel niet gedacht zal kunnen worden.

Ook wil het er bij mij niet in, dat hier gedacht zou moeten worden aan hen die, door voortdurenden strijd en worsteling, er in slagen de seksuele neiging te overwinnen, zich van het huwelijk te onthouden en toch rein te blijven.

Kan men zich indenken, dat Paulus zijn leven lang „het zich onthouden” heeft beleefd als een worsteling?

Daarom kan ik mij ook bij deze opvatting, die voorgestaan wordt door Ds Delleman in zijn: „Het Huwelijksvraagstuk in 1 Corinthen 7”, niet neerleggen.

Het komt mij voor, dat een dergelijk leven veel zou hebben van een „zich voortdurend in verzoeking geven”.

Ik voor mij zie in dat: „zich kunnen onthouden” dit:

Het is mogelijk, dat bij een mensch, die wel kent de neiging tot het huwelijksleven, in het hart tegelijk woont zulk een krachtige liefde tot één of andere taak in Gods Koninkrijk, dat in het vuur der liefde, de vlam der „huwelijksliefde” wordt opgenomen en gesublimeerd, zoodat zij zich niet meer doet gelden en ophoudt een dwingende, drijvende kracht in het leven te zijn.

Aan zulke menschen hebben wij hier te denken.

De liefde tot hun taak in Gods Koninkrijk absorbeert de huwelijksliefde. In zulk een geval nu is het goed en dus ook geoorloofd, kan het zelfs wenschelijk zijn ongetrouwd te blijven.

Maar ook alléén in zulk een geval.

Zoo sterk mogelijk herhaal ik het:

Als God Zelf ons het trouwen niet onmogelijk maakt; als God Zelf ons niet de gave der onthouding schenkt, heeft geen mensch het recht om te zeggen: „Ik trouw niet”.

Zelfs niet de moeilijke tijdsomstandigheden geven daartoe het recht.

Niemand, die de liefde in zijn hart voelt ontwaken, mag zeggen: „ik smoor die liefde, de tijd is er niet naar om te trouwen”.

Hij heeft het recht niet zijn leven te maken tot één verzoeking tot zonde.

Hij zal aan de liefde een plaats in zijn leven geven; hij zal verloven; hij zal uitzien en, zoodra hij een klein stukje brood heeft, gaan trouwen. Dat is Gods weg en in dien weg alléén zijn wij veilig.

De volgende maal spreken wij over het tweede stuk van wat de vrager ons voorlegde.

In dit verband wijs ik gaarne op het uitnemende boekje van Ds Delleman, dat ik boven reeds noemde.

Al zou men het niet in alle dingen met hem eens zijn. Ds Delleman geeft zulk een bezonken en klare en gedocumenteerde studie over 1 Cor. 7, dat ieder, die onder ons belang stelt in de hier besproken zaken, dit geschrift niet dan tot zijn schade ongelezen kan laten.

D. v. D.

UIT DE HISTORIE

Groote Tudor-Figuren.

(Schetsen uit den tijd der Reformatie in Engeland en Schotland.)

IV.

Een nieuw geluid.

Rome houdt zich thans bezig met de canonisatie, de heiligverklaring, van twee leiders der Renaissance in Engeland, die Hendrik VIII niet als Hoofd der Kerk wilden erkennen en daarom naar het blok gingen: Kardinaal John Fisher, de vrome bisschop van Rochester, en Sir Thomas More, de beminlijke Rijkskanselier, schrijver van het vermaarde Utopia.

Het illustreert den nauwen band tusschen Renaissance en Kerk aan den vooravond en in de eerste periode van de Reformatie.

Als hij het beleefd had, zou waarschijnlijk nog wel een derde het lot van Fisher en More gedeeld hebben: hun vriend John Colet, dien we door Erasmus, in een brief uit Londen, hebben hooren karakteriseren als een kenner van Plato.

Ook hij was een vroom man.

Misschien niet zoo'n asceet als Fisher, van wien Erasmus schreef, dat hij met niemand van zijn tijd te vergelijken was in heiligheid des levens en grootheid van ziel, maar bij wien hij toch liever niet logeerde: tijdens een kort verblijf te Rochester schreef hij aan een vriend, dat hij al meer dan tienmaal spijt had gehad van zijn belofte om tien dagen te blijven; daar in het bisschoppelijk paleis te Rochester was meer heiligheid dan waarvan Erasmus zoo erg van nabij hield: de goede bisschop gaf het derde deel van de schrale reventen van het armste bisdom in Engeland aan de behoeftigen en lijdenden, en leefde op een dun soepje en zoo. Bovendien was het er erg ongezond, nog ongezonder dan te Cambridge, waar Fisher hem een leerstoel in het Grieksch bezorgd had, met een inkomen van honderd florijnen per jaar, die overigens niet onwelkom waren.

Maar toch, een man van sobere leefwijze, en een vroom en geleerd man, was ook deze John Colet.

Toen hij deken werd van de St. Paulus kathedraal in Londen, versoberde hij sterk de decanale tafel, die tot nu toe wel gastvrij, maar ook luxueus was geweest. Van zijn geleerdheid getuigt Erasmus. In den strijd tusschen Plato en Aristoteles, die aan het einde der Middeleeuwen, in den Renaissance-tijd, gestreden werd, stond Colet aan de zijde van Plato, dien hij in Latijnsche vertaling gelezen had. Hijzelf is nooit een groot Graecus geweest, maar hij was te Oxford, voordat hij deken van St. Paul werd, het middelpunt van een groep vooruitstrevende geleerden (de „Hervormers van Oxford” worden zij soms genoemd, maar zij betraden meer nieuwe banen op het gebied der wetenschap dan op dat van den godsdienst), waartoe Graeci als Grocyn en William Lily behoorden; ook de grootste Graecus, Erasmus van Rotterdam, die een tijdlang in Cambridge Grieksch doceerde, behoorde tot den vriendenkring. Bij zijn eerste bezoek aan Engeland (1499—1500) had Erasmus Colet te Oxford bezig gevonden met voordrachten te houden over den Romeinse brief.

Die voordrachten van Colet over de brieven van Paulus waren iets heel bijzonders voor dien tijd, en zeer beteekenisvol.

„Een reeks van voordrachten”, zoo zegt John Bell in zijn artikel over John Colet in The Great Tudors, „een reeks van voordrachten over de brieven van Paulus, begonnen in 1496 of 1497, en zonder honorarium gegeven door een jongen man van dertig met geen theologischen

graad, maar rechtstreeks uit Engeland. Ge-Bijbel bes-hangende gehouden van de Sch-nas beheer in bijzon-hooren ov-behandeld een gehoo-treft het L-sche Rijk de Heilige van de V-met de g-ne haer-De Re-neigingen schuw ve-genaamd, hij had zo-naar de-brand Saw-Toch s-ford, de- hem te h-test naar Kerk:

O gij-foeilijke-ers, wa-telt!... Gods ee-naarmat-gedrong

Welke e-die hij op-baar in o-gevaarlijk-laten tot-en benoe-draal.”

Colet b-hij den d-Londen v-ting en-jongeliede-literatuur-zoals hi-auteurs, mijn bed-onzonder-onzen He-lijk leven-te bevord-

Hij wil-werk”) m-ben, die e-niet bede-

Hij stel-leerlingen-dacht he-Joh. 21: School (z-bereidend-school”) aan hun-

John C-een dege-vinden al-Lily, een-ling van-Thomas-Rhodes-Renaiss-

Colet z-grammati-en in 15-VIII, bis-Latijnsch-andere l-

-Behalv-riculum-scheidde-opzichter-beide ke-tijd, met-breken m-

In de-school op-in zijde-e-den. Gees-de leiding-den, noc-niken) va-In de t-kenmerk-scholen-

In het-dialectie-lijk een-puten ov-jongens-heden d-ondersch-hadden-